

Vores skolebørn

Børn er glade – men trængsel giver ballade

Der er grænser for, hvad skolen kan rumme

Allan Søgaard,
skolebestyrelsesformand

Rør lidt mere i gryden
med rummelighed

Peter Aalbæk Jensen,
direktør, Zentropa

Giv forældrene
en opsang

Steen Rasmussen,
HR-chef, Junckers Industries A/S

28 elever
forskrækker mig ikke

For vores skolebørns skyld

Du sidder med avisen Vores Skolebørn i hånden. Vi har valgt at bruge tid og penge på at lave den, fordi vi som lærere er bekymrede for skolerne i Køge og Stevns Kommuner. For skolerne og ikke mindst børnenes ve og vel.

Som lærere er vi glade og stolte over vores fag. Det er os, der former fremtidens samfundsborgere – sammen med forældrene, naturligvis. Vi er stolte over de unge mennesker, vi sender ud i verden.

STRAKT TIL BRISTEPUNKTET

Men når vi kigger rundt på vores kolleger, ser vi flere og flere, som i en periode må give op. Rigtig mange lærere går desværre ned med stress.

Mange lærere er strakt til bristepunktet. En af de største udfordringer for folkeskolen er derfor: hvordan får vi dæmmet op for denne tendens? Og hvordan fastholdes og tiltrækkes dygtige og engagerede lærere i fremtiden?

Vi mener, at hovedårsagen til, at man stiller sig disse spørgsmål, er det politiske ønske om rummelighed: Et større antal børn i klasserne, som har svært ved at indgå i et fællesskab. Det giver uro i klasserne, og lærerne må bruge ekstra tid på at samarbejde med børnenes forældre, med skolepsykologer eller med at forberede særligt undervisningsmateriale til disse elever.

Dertil kommer, at lærerne ikke er uddannet til at tage hånd om elever, som har særlig

vanskeligt ved at indgå i et kollektiv.

VED EN KORSVEJ

Der er også andre tidsrøvere. Opgaver, som tager tid fra det helt almindelige lærerarbejde i hverdagen. Elevplaner, årsplaner, nationale test, opfyldelse af trinmål ...

I sig selv er det gode og prisværdige initiativer. Vi er blot kommet til en korsvej, hvor vi er nødt til at vælge: Enten må vi begrænse lærernes arbejdsopgaver – eller også må vi give skolerne flere resurser.

Vi er bange for, at det ikke går ret meget længere – vi vil gerne, men det er simpelthen umuligt

at nå alle opgaverne, hvis de også skal gøres ordentligt.

Lærerne er glade for, at forældre, politikere og borgere i almindelighed er så opmærksomme på, hvad der foregår i skolerne.

Vi håber, I vil bruge denne avis til at skabe en konstruktiv debat om, hvordan vi kan forme skolerne, så lærergerningen igen bliver en af samfundets mest attraktive karriereveje.

Tak for opmærksomheden!

POUL ERIK MADSEN

Kredsformand
Danmarks Lærerforening
Lærerkreds 44, Køge og Stevns

Allan Søgaard, it-direktør i Dyrup, skolebestyrelsesformand, Kirstinedalsskolen

Rummelighed – lad os bruge de rigtige ingredienser

Følg ordren til dørs. Hvis skolerne skal rumme flere børn, må der flere resurser til og klare grænser for rummelighed, mener Allan Søgaard, skolebestyrelsesformand på Kirstinedalsskolen

Elever, som reelt ikke er i stand til at fungere i almindelige skoler, strømmer ind i klasserne. Lærerne har ikke uddannelsen til at rumme dem. Lokalerne er ikke tidssvarende i forhold til nutidens pædagogik. Pengene slår ikke til.

– I fire ud af de seks år, jeg har siddet i skolebestyrelsen, har vi skulle spare, samtidig med, at skolerne er blevet pålagt flere og flere opgaver, anfører skolebestyrelsesformand Allan Søgaard fra Kirstinedalsskolen i Køge

ROBIN HOOD

Kommunen leger omvendt Robin Hood med skolemidlerne. De har sparet på specialforanstaltninger, og lagt 70 procent af pengene derfra ud til de enkelte skoler til at håndtere rummelighed for.

– Først giver de 100 procent til et tilbud med pædagoger, som har en målrettet uddannelse, så de kan hjælpe børnene. Derefter beskærer de beløbet, og beder et område, der i forvejen er trængt på resurserne, om at gøre som pædagogerne. Lærerne er uddannet til at håndtere en eller anden skala af forskellige børn, men her er vi i yderkanten, fordi man bare har kastet alle ind. Også børn, som reelt ikke kan fungere i en klasse.

INGEN STRATEGI

Det virker, som om Køge Kommune har indført besparelser gennem årene, uden at der ligger en gennemtænkt strategi bag, vurderer Allan Søgaard.

Allan Søgaard rører i gryden for at lave børnenes yndlingsret. Måske skal kommunalpolitikere gøre det samme med rummelighed – og denne gang huske at tage skoler og forældre med på råd.

– Ansvarer må pege ind mod Christiansborg, som har lavet tiltag uden at acceptere, at der skal penge med. Men kommunen kan ikke frasige sig ansvar. Det er deres opgave som politikere at fordele resurser. Vi oplever, at der går flere og flere børn til færre pædagoger i SFO'en.

Det eneste, der får flere resurser, er SSP (samarbejde mellem skole, socialforvaltning og politi, red.), fordi besparelserne giver flere unge, der ikke har et ordentligt tilholdssted, og så bliver der brug for den kriminalpræventive indsats.

Allan Søgaard efterlyser mekanismer, som kan sikre, at ønsket om rummelighed ikke går ud over helheden. Kommunen skal definere en grænse for rummelighed. En skoleleder kan ikke uden videre bortvise en elev. Man kan flytte barnet, men hvortil? Der mangler virkemidler.

INGEN VINDERE

Skolerne får i dag hver især tildelt en pose penge, som de kan anvende på rummelighed. På Kirstinedalsskolen har man ansat en AKT-lærer (adfærd, kontakt, trivsel – lærer for adfærdsvanskelige børn, red.) for pengene. Men der er grænser for, hvor mange elever, denne lærer kan tage sig af. Skolen overvejer at ansætte en AKT-lærer mere – hvis der er råd. Skolen gør, hvad den kan.

– Men hvis vi har en elev, hvor der er forsøgt forskelligt for at få tingene til at fungere, så skal der være muligheder for at sende barnet videre. Som det er nu, spiller rummeligheden fallit. Der er ikke

nogen vindere. Vi taber et barn og et godt sammenhold i en klasse.

– Kirstinedalsskolen arbejder konstant på at leve op til udfordringerne ved at bruge blandt andet mindmaps, elevmægling og ved at placere 4.-9.-klasserne i samme bygning, hvilket giver et naturligt hierarki og mere ro. Men der er problemer, som vi ikke kan lukke øjnene for. Elever rejser, lærernes sygefravær er alarmerende – kommunens politik har altså konsekvenser.

SUND RUMMELIGHED

Der er i princippet noget sundt i at have alle slags børn på en

skole, mener Allan Søgaard. Det skal bare være i nogle rammer, hvor børnene kan sameksistere.

– Lav en balance, hvor man kan støtte nogle elever til at være i klasserne, nogle elever udenfor klasserne, men på skolerne og nogle med et helt separat tilbud.

– Find penge ved også at fokusere på administrationen på rådhuset – Send kommunens penge derud, hvor borgerne er. Hvorfor ikke styrke skolerne, så vi ikke har brug for SSP?

Sammen med kommunen må skolerne i gang med at diskutere, hvad rummelighed er, og hvad de kan gøre, når de når grænsen.

Årlige midler pr. elev i folkeskolen

Køge falder – Stevns stiger – men begge kommuner ligger under landsgennemsnittet

SKOLEÅR	KØGE	STEVNS	HELE LANDET
2002-2003	59.449	52.709	57.088
2003-2004	59.624	52.840	56.992
2004-2005	58.685	52.923	57.093
2005-2006	56.232	55.610	57.635

KOMMUNER PÅ SJÆLLAND, DER BRUGER MERE OM ÅRET END KØGE OG STEVNS PÅ HVER ELEV:

Mere end 5.000 kr.: Lejre, Lolland, Sorø

Mere end 10.000 kr.: Fredensborg, Glostrup, Herlev, Ishøj

Marie Stærke, Borgmester, Køge Kommune

I må klare jer for de penge I får

Køge Kommune har skabt rammerne. Skolerne får penge nok til at sikre plads til de fleste børn. Hvordan de vil gøre det, er op til den enkelte skole

Folkeskolen er en skole for folket, mener Marie Stærke, borgmester i Køge Kommune. Den skal derfor rumme så mange forskellige børn som muligt.

- Hvis et barn ikke kan rummes i en almindelig klasse, så vil jeg ikke med ti vilde heste tvinge det igennem. Men vi mener, vi i Køge Kommune sagtens kan lave en god folkeskole for de penge, skolerne får i dag. Hvordan man gør, ved skolerne bedre selv.

KØGE ØNSKER RUMMELIGHED

Nogle af de kroner, der før blev givet til blandt andet specialskoler, går nu direkte til hver

enkelt skole. De kan bruge pengene, som de vil. Skolerne ytrer ønske om selvstyre, og det har de fået i den nye Køge Kommune.

Hvad andre ville kalde en besparelse på specialundervisningsområdet, er i virkeligheden en politisk beslutning om, at Køge Kommune ønsker rummelige skoler med plads til flest mulige slags børn, mener Marie Stærke.

Skolerne i Køge står hver især med konkrete problemer, som optager deres hverdag. Et eksempel kan være en decideret elevflugt fra Kirstinedalskolen, hvor omtrent et halvt hundrede elever er taget ud

af skolen inden for det sidste år. Det får dog ikke Marie Stærke til at love flere penge.

IKKE MERE TIL DRIFT

De udviklingsprojekter, kommunen har iværksat, bliver heller ikke bremsede for at overføre flere penge til den daglige drift.

- Man må erkende, at når vi sætter noget i gang, så er det en prioritering inden for folkeskolens ramme. Vi vil gøre folkeskolen bedre i en retning, vi synes, er den rigtige. Det er det, vi er valgt til som politikere. Vi vil gerne føre en dialog om projekterne, men hvis skolerne er uenige, så får de

ikke vetoret. Et projekt som FURTURUM vakte stor modstand. Men det var det rigtige. Der er stor opbakning til det nu.

- Vi har selvfølgelig en forpligtelse som politikere til ikke at søsætte nye initiativer hvert år. Men skolerne skal være i stadig udvikling.

Prioriteringen af skolerne er vægtes i forhold til andre væsentlige områder, såsom ældresektoren. Skolerne kan også glæde sig over, at Køge Kommunes besparelser på skoleområdet er så små, at kommunen faktisk bryder regeringsaftalen.

FJERN DÅRLIGT RY

Skolerne gør det allerede godt. Det største problem for skolerne er det dårlige ry, der tynger dem. Det svarer slet ikke til Marie Stærkes indtryk af en folkeskole, som fungerer rigtig godt.

- Det er en kæmpe fornøjelse for mig, at Køges børn er blandt de bedste i landet til at læse. En kæmpe ros til lærerne.

Borgmester Marie Stærke bakker op om den avis, du sidder med i hånden. Der er brug for, at de mange positive sider af folkeskolen kommer mere frem i lyset, mener hun.

Peter Aalbæk Jensen, direktør, Zentropa

Mindre polish og mere skole

Spar på polishen på gader og stræder, og flyt pengene ind mellem ørerne på eleverne, foreslår direktør for Zentropa, Peter Aalbæk Jensen

Peter Aalbæk har selv et enkelt barn gående på en af Køge Kommunes skoler. Med klasser, hvor yderpunkterne er fem muslimer og fem overklasseunger, hvis forældre er gode for tre millioner i friværds, er der trukket lidt mere ud i registret på skolerne, som han udtrykker det.

SKOLER AFSPEJLER SAMFUNDET

Skoler skal forberede børn på fremtiden og udvikle et sindelag, der kan håndtere skolekammerater fra mange forskellige sociale lag og etniske oprindelser.

- Så kan de glide harmonisk ind på en kommende arbejdsplads. Det betyder så, at selvom jeg er i en indtægtsklasse hvor jeg rask væk kunne have alle børnene gående på en elitær privatskole, så ville det forberede børnene dårligt på fremtiden.

JA TIL

RUNDKREDSPÆDAGOGIK

- Den meget hadede rundkreds-pædagogik nyder vi jo godt af i erhvervslivet. I forhold til vores egen generation, som ikke kan finde ud af at samarbejde om noget som helst, så kan de 25-årige. Det kan godt være, de mangler

Det eneste, vi kan i dette lille land, er at samarbejde i flade strukturer, hvor menneskene er vant til at kunne henvende sig til direktionen, selvom de står på gulvet, mener Peter Aalbæk Jensen. Skolerne skal værne om at være et mødested for mennesker af enhver slags, og det skal de have penge til.

lidt i paratviden. Men det kan de altid lære. Det sociale kan du ikke hente ind på som 28-årig, hvis du er blevet mærkelig i skallen. Jeg vil hellere have, at børnene kan lidt mindre matematik og staver lidt dårligere end at de ikke har sociale færdigheder.

Men den større spredning er også lig med vanskeligere arbejdsvilkår for lærerne. Her må forældrene give lærerne større opbakning.

- Med modsatrettede forventninger fra forældrenes side, så står vi med en lærer, der gør

spættede forsøg på at gøre alle tilfredse.

GIV FORÆLDRE OPSANG

Der findes lidt for mange forældre med et overdrevet fokus på egne unger i stedet for sammenhængen.

- De skal have en alvorlig opsang. Det er for langt ude. Jeg kender dem ikke fra Herfølge, men fra filmbranchen, hvor de popsmarte mediefolk har deres overstimulerede børn med store egoer i privatskole. Jeg gruer lidt for deres børn.

- Man oplever nogle, der er godt smurt for mundtøjet, og er meget krævende og kommanderende overfor læreren, der nødig skulle stå i vejen for lille Mathias' uddannelse. De forældres egoisme bliver projiceret over på deres børn. Som oftest når jeg hører dem snakke, så har de meget lidt forståelse for, at der er andre elever i klassen end deres egne unger. Man kunne godt vise lidt mere indlevelsesevne.

Sig noget til dem, opfordrer Peter Aalbæk:

- Sig til dem at der ikke er plads til egoisme - alle må tænke i helheden. Deres unger skal sgu nok klare sig, bare rolig. De skal mere tænke, hvad vi og vores børn kan give til fællesskabet. De kompetencer kan børnene også bruge, når de er civilingeniører og skal snakke med dem, der står ved saven på Junckers savværk.

LÆRERNES KÆRLIGHED

- Der er nogle lærere, hvis kærlighed til børnene skinner så meget igennem, at det gør indtryk på en vanartet knægt som mig. Når alle andre bare slår ud efter en, så gør det indtryk, at de godt kan lide en, selvom man er åndssvag. Så er vi mange skæverter som bliver lidt bløde i knæene.

Utilfreds regering stresser lærerne

Elever og forældre er tilfredse med skolen. VK-regeringen har været utilfreds uden at have noget konkret at hæfte det op på. Genskab tilliden til, at skolerne selv kan skabe den fornødne kvalitet

Vrede lærere. Resignerende lærere. Hårdtarbejdende lærere. Det vedvarende bombardement fra VK-regeringen om, at folkeskolen er for slap, har haft sin pris i den anden ende af budskabet.

For at stramme op på det skolevæsen, VK-regeringen har anset som skrantende, har den blandt andet indført de ambitiøse Fælles Mål for alle fag, nationale test og elevplaner.

– Man gør noget ved den professionelle lærer ved at opstille mål, som hun ved, hun ikke kan opfylde alle sammen. Det er med til at give frustration og stress, siger Bente Rasmussen, der er skoleleder på Holmebækskolen i Herfølge.

– Man har fornemmet en utilfredshed hos VK-regeringen. Men den er sjældent hæftet op på noget konkret, som vi kan genkende fra virkeligheden. Elever og forældre er ikke utilfredse. Langt de fleste forældre kan slet ikke genkende det billede, der bliver tegnet af Folkeskolen. Når forældre har bekymringer, så er det oftest i forhold til enkelte episoder; Drengene i en klasse, der tager lærerens tid – eller mangel på vikarer. Sådan noget kan vi forholde os til.

TEST ENSRETTER SKOLER

Bente Rasmussen er bange for, at et fortsat fokus på test vil medføre en ensretning af både skoler og elever. For når lærerne bliver målt på, om børnene klarer testen godt, retter fokus i undervisningen sig naturligt nok efter toppræstationer i netop dem. I andre lande, som har indført nationale test, såsom Norge

og Storbritannien, er det netop erfaringen.

– Jeg har intet imod de nationale test, hvis de er et reelt værktøj til at finde ud af, hvor elevgruppen befinder sig fagligt. Men testene kan kun sige, om eleverne ved noget om det, de lige præcis bliver testet i den dag. Der er lidt knald eller fald over det, vurderer Bente Rasmussen.

De enkelte skoler mangler tid til at indrette sig efter de elever, de nu engang har, mener Bente Rasmussen. Tidsroveren er blandt andet regeringen, som ønsker skabelonagtige test og målinger, som alligevel ikke siger en pind om skolens elever.

Johannes Smidt-Nielsen og Rasmus Nielsen
Begge 11 år. 5.a. Sct. Nikolai Skole i Køge

Skæve tårne vælter let

– Det er som et tårn af byggeklodser, hvor en af de nederste klodser er skæv. Tårnet skal bare have et lille puf, så vælter det.

Forklarer Johannes Smidt-Nielsen om børn, hvis forældre lige er blevet skilt. Det samme kan måske siges om børn, som af andre grunde er ude af balance.

Johannes og Rasmus Nielsen er netop begyndt i elevrådet, og har allerede fået en fornemmelse af, hvilken indflydelse, man som elev kan få på skolens hverdag:

Johannes: Det er rigtig sjovt. Spændende og alvorligt.

Rasmus: Vi har fx talt om regler for mobning.

Det har de gjort, fordi elevrådet har spørgsmålet om rummelighed på tapetet. Der skal være plads til tosprogede – eller børn, som er anderledes, og derfor er lette mobbeofre. På den baggrund har elevrådet lavet en anti-mobbegruppe, som skal fortælle lærerne, hvis der er elever, som er udsat for mobning.

Johannes: Ja, for hvis nu fx nogle fandt på at kalde mig Johanne, selvom jeg hedder Johannes, så ville jeg heller ikke kunne lide at sige det til mine venner. Vi har talt meget om, at man

skal behandle andre sådan, som man selv gerne vil behandles.

SKILSMISER

Der er også planer om et netværk af børn, hvis forældre har været skilt i et stykke tid. Det giver mulighed for, at børn, hvis forældre lige er blevet skilt, kan tale med andre børn, som allerede har prøvet det.

Rasmus: Man kan få lettet hjertet. Hvis man holder det for sig selv, kan man ikke koncentrere sig.

Rasmus (t.v.) og Johannes hjælper blandt andet skilsmissebørn og børn, der bliver mobbet gennem deres arbejde i elevrådet.

4+3+1=8 dansk sb.
Orddeling 2+2=4

Fakta om nationale test

Fra 2006/2007 skulle eleverne testes i matematik i 6. klasse, fysik/kemi i 8. klasse og læsning (dansk) i 8. klasse.

Fra 2007/2008 skal eleverne yderligere testes i læsning (dansk) i 2., 4. og 6. klasse, matematik i 3. klasse, engelsk i 7. klasse, biologi i 8. klasse og geografi i 8. klasse.

Vi længes efter at få genetableret tilliden til, at skolerne kan levere den fornødne kvalitet.

– Vi vil gerne evaluere. Men giv os metodefrihed. Vi har gode værktøjer som bl.a. portfolio (en samlemappe med elevens produkter, red.), logbog og elevsamtaler. Det er meget anvendeligt. Eleven tager medansvar, og vi rammer eleven netop der, hvor hun er. Vi kan fortælle hende, i hvilken retning hun nu skal bevæge sig, og vi inddrager forældrene i aftalen.

– Vi har også en konkret virkelighed med konkrete elever, som vi hele tiden skal forholde os til, og det bliver vi ofte overhalet af. Det er vigtigt at huske, at vores kerneydelse fortsat er at levere god og solid undervisning til eleverne. Derfor kunne det være ønskeligt, at vi fik mere fred og ro til det. I stedet bliver vi mødt med konstante krav om forandring og håndtering af nye opgaver.

RIGTIG GODE LÆRERE

Johannes og Rasmus synes deres lærere er rigtig gode.

Johannes: De gør alt for, at vi har det godt. Mere end de får løn for. Når timen er slut, så er det ikke bare farvel. Hvis der er nogle problemer, så bliver de og taler med eleverne efter timen. Vi havde fx engang noget pige-fnidderfnadder i vores klasse.

Pigerne blev samlet rundt om et bord, for at fortælle, hvad de syntes om hinanden. En af pigerne sagde så til en anden: 'Ej, jeg synes, det nogle gange er irriterende, at du skal stille spørgsmål til alting'. Pigerne fik at vide direkte, hvad de kunne gøre bedre – og så gjorde de det bedre. Med ét slag.

Mogens Haugaard. Skoleudvalgsformand, Stevns Kommune

I Stevns satser vi på den tidlige indsats

Den gamle Vallø Kommune har gode erfaringer med tidlig indgriben over for børn med vanskeligheder. Det skal efterlignes i den nye Stevns Kommune

Lærerne fra Vallø melder, at de kan rumme flere elever i normalklasserne. Det er en følge af, at man i den gamle Vallø Kommune i en årrække allerede gjort en indsats for at hjælpe børn helt ned i to-treårsalderen – og deres familier. Udgiften til specialundervisning er derfor også markant lavere.

Skoleudvalget i Stevns Kommune har netop været på rundtur

til de fire skoler indenfor kommunegrænserne.

– Vi har sagt til skolerne, om vi kan skabe lidt mere rummelighed. Vi er godt klar over, at man ikke kan gøre det fra det ene år til det andet. Men måske kan vi sætte en proces i gang, og skabe resultater over de næste tre til fem år, håber Mogens Haugaard, skoleudvalgsformand.

Resultaterne skal komme gennem en tidlig indsats. Kommunen har tildelt kommunens specialbørnehaver en ekstra million til opgaven, og 700.000 kr., som kommunen netop har modtaget af staten, skal gå til efteruddannelse af pædagogerne.

– Vi synes, det er det etisk rigtige, så de børn og familier får et bedre liv. Men sigtet er at rumme flere. Vi ændrer ikke

klassekvotienterne i skolerne, men det kan da betyde, at i stedet for 19 børn i normalklasserne, så vil der være 22.

IKKE FLERE MIDLER

Kommunen kører med et meget stramt budget, så Mogens Haugaard vil ikke love flere penge til skolerne. Der bliver tale om at prioritere de midler, skolerne får i dag.

– Men hvis vi ikke gør noget, så er vi bange for, at de penge, som skulle bruges til den almindelige undervisning, bliver opslugt af specialundervisningen. Den tidlige indsats skulle gerne få en afsmittende effekt på børnene, så vi sparer penge på specialundervisningen, når børnene kommer i skole.

STRESSEDE LÆRERE

Mogens Haugaard understreger, at han godt er klar over, at det er situationen med mange forskellige børn i klasserne, som er medvirkende til de mange lærere, som går ned med stress i øjeblikket:

– Vi har fokus på sygefraværet i øjeblikket – vi vil analysere årsagerne, og så må vi tage den derfra, kommenterer han.

Ellehøjskolen.

Lone Skakon, 50 år. Klasselærer for en 2. klasse. Har derudover 1. og 3. klasser.

Underviser i matematik, billedkunst og natur-teknik.

Skamler og skillevægge må vi selv bygge

Undervisning, der bygger på at børn er forskellige, kræver blandt andet skillevægge i klasselokalet, som der ikke er råd til. Derfor bygger Lone Skakon og hendes klasser dem selv

Børnene i tredje klasse er godt i gang at bygge skamler, de kan sidde på i undervisningen. De lægger papmache udover et pap-skelet, Lone Skakon har bygget. Senere skal de gøre det samme med skillevægge – og begge dele skal bruges til klasseværelset, hvor de skal bruges til afskærmning og flere siddemuligheder.

– Vi mærker, at der ikke er så mange penge til tingene, siger Lone Skakon. Sociale arrangementer såsom lejrskoler er væk. Der er ikke så mange resurser til specialundervisning, og der er ikke hurtigt hjælp at få, hvis et barn får behov for støtte.

Almindelig specialundervisning kan godt foregå sammen med klassen, mener Lone Skakon. Men der er børn, der er så destruktive, at de ikke kan koncentrere sig sammen med de andre.

– Det er børn uden grænser. Et eksempel er et barn, som i undervisningen bliver bedt om at gå ud, fordi han forstyrrer. Pludselig går døren op, og han kommer løbende ind med en kost, som han knalder ned i bordet foran en elev, så der går hul i bordet. Ingen ved, hvorfor han gør det.

Skolen skal gøre alt tænkeligt for at rumme et barn, mener hun. Netop her kan økonomien dog komme på tværs.

Lone Skakon hjælper børnene i 3. klasse på Ellehøjskolen med at bygge skamler, de selv skal bruge til at sidde på i timerne.

– Eksempelvis har alle lærere været på kursus om børnenes forskellige måder at lære på. Men at undervise børn ud fra det enkelte barns læringsstil kræver fx skillevægge. Det har skolen ikke råd til. Så derfor er vi ved at lave skamler selv, og jeg laver senere pap-skillevægge.

Det lyder afrikansk. Men det er det ikke. Det er dansk. Det er Ellehøjskolen i Stevns Kommune.

RUNDKREDS FJERNER PILLERI

Et kig ind i klasseværelset, hvor 2. klasse holder til, sender også tankerne mod syd. Der er næsten ingen borde. Oppe ved tavlen står blot en gruppe stole sat i en rundkreds. Forklaringen er dog enkel:

– Når børnene sidder i sådan en rundkreds uden noget foran sig på bordet, som de kan pille i, så oplever jeg, at der meget hurtigere bliver ro.

Derfor starter børnene hver morgen med at sidde på stolene i rundkredsen.

POPULÆR LÆRER

Børnene i 2. klasse kan godt lide Lone Skakon. Blandt andet kan de mærke, at hun selv synes, det er sjovt at være lærer. Som formand for en lokal klub for ethjulede cykler har hun naturligt nok fået flere af eleverne i gang med at køre på den ethjulede.

– Jeg kan finde på alt muligt mærkeligt. Børnene oplever også, at de har en eller anden form for medbestemmelse. Man må godt eksperimentere med, hvordan man bedst kan lære tingene. Børn koncentrerer sig bedre ved, at de selv kan vælge, om de vil ligge og rode på gulvet, mens de laver matematik.

KÆMPE KLASSE ET PROBLEM

Lone Skakon har været lærer i 24 år. År for år er opgaverne vokset med flere undervisningstimer og mere kontorarbejde. Men hun nyder det stadig:

– Så længe jeg har grinet i hvert fald en gang hver dag sammen med børnene, så vil jeg fortsætte som lærer.

Men hun ser de kæmpestore klasser, man som lærer indimellem må håndtere, som et stort problem:

– Du kan ikke nå børnene. Man har det som sild i en tønde. I en lille klasse kan man bedre rumme det enkelte barn. I Stevns har vi det sådan, at børnetallet er faldende. Derfor taler kommunalbestyrelsen om at lukke Hellested Skole og flytte børnene over til os. Det vil være synd for børnene med 28-30 elever pr. klasse. Tænk at være en lille en i første klasse og ikke kunne komme til orde.

Orddeling

$(X+Y)^n = X^n$

dansk sb. et.

$2+2=4$

$2+2=4$

Johnna Stark, skoleudvalgsformand i Køge Kommune

Vi skal anerkende lærernes arbejde

Sammenhold skal få skolerne til at blomstre

Alle – medarbejdere, forældre og kommune – må trække på samme hammel. De 16 skoler i Køge oplever nye tider efter kommunalreformen. Flere elever bevarer deres plads i almindelige klasser og det vanskeliggør undertiden lærernes arbejde. Køge Kommune besluttede for to år siden at spare på nogle specialforanstaltninger, og 70 procent af disse besparelser blev tilført den almindelige undervisning som rummelighedsmidler.

Men det er nu ikke pengene alene, der skal få skolerne til at blomstre, ifølge Johnna Stark. Der er også andre værdier.

ETISK OPBAKNING

Selvfølge skal der være et økonomisk basisgrundlag. Men vores opgave som politikere er at anerkende lærernes arbejde og skabe gode rammer. Giv dem et klap på skulderen, for de gør det godt.

Skolerne har også behov for etisk opbakning:

– Skolerne vil meget gerne, at vi går ud og snakker med forældrene om etik og respekt. For mig at se har vi en fælles målgruppe, og det er børnene. Det er vigtigt at arbejde sammen om de ting, vi gerne vil have. Glade børn og personale, der er glade for at gå på arbejde. Når unge mennesker opfører sig dårligt, så må vi blive enige om, hvad vi kan indføre af sanktioner.

– En debat med forældrene, hvor vi afstemmer gensidige forventninger om skolens og forældrenes rolle, kan være spændende at tage. Et konkret eksempel kan være, om der er grænser for, hvornår en lærer kan kontaktes. Måske skal lærerne indføre en telefonsid – og det er også tilladt at slukke for mobilen, synes Johnna Stark.

STRESSEDE LÆRERE

Lærerne i Køge og Stevn

Nogle lærere synes måske, at de vil løse alle opgaverne 120 procent, og det er jo primært de medarbejdere, der får stress, mener skoleudvalgsformand i Køge Kommune, Johnna Stark. Men da må den enkelte se på, hvem der har det ønske. Er det dem selv, er det deres ledere, eller det politiske system?

i stigende grad ned med stress. Johnna Stark er åben for at undersøge nærmere, hvad årsagerne er.

– Arbejdslivet er presset. Det er det for os alle. Men vi kan diskutere omfanget af eksempelvis års- og elevplaner. Vi kan også acceptere, at opgaverne i en indkøringsfase måske ikke bliver løst så grundigt, som når det er blevet rutine. Der kan også være andre opgaver, som man ikke når. Nogle lærere synes måske, at de vil løse alle opgaverne 120 procent, og det er jo primært de medarbejdere, der får stress. Men da må den enkelte se på, hvem der har det ønske. Er det dem selv, er det deres ledere, eller det politiske system?

ÆNDRET ARBEJDSSTID

I øjeblikket er lærerforeningen og kommunen i gang med at drøfte en mere fleksibel arbejds-

timer foran katederet. I Stevn Kommune er en ny aftale kommet på plads. Her har man et antal undervisningstimer, mens det er op til lærerne selv at tilrettelægge den øvrige arbejdstid. Det står i modsætning til aftalen i dag, hvor lærernes opgaver er fastlagt på årsbasis ned i de mindste detaljer.

– Vi vil gerne gøre det bedre for lærerne. Skabe attraktive arbejdspladser, fx med sundhedsordninger – det kunne være gratis svømmehal, massør og zoneterapi. Det kan også være mere uddannelse i at tackle svære samtaler med forældre, der synes, skolen kun er til for deres barn.

VÆRDIERNE ER VIGTIGST

Det altafgørende er dog at fremme de rigtige værdier. Glade børn og medarbejdere, og et syn på folkeskolen som meget væsentlig for blandt andet vores demokrati. En skole i Køge, som borgerne bakker op om, og bruger. Høj faglighed og mangfoldighed.

Det kræver selvfølgelig opbakning fra ledelse, forældre og politikere. Den er Johnna Stark parat til at hjælpe lærerne med at opnå.

Når det hele bærer frugt

Janne Olsen, 26 år, lærer på tredje år på Strøbyskolen:

– Jeg skulle ikke være lærer. Men jeg blev jo glad, hver gang jeg mødte op på skolen. Ungerne sagde: Janne, du smiler jo altid.

– Jeg bliver glad, når jeg er sammen med andre mennesker. Kolleger, elever, forældre.

– I går havde jeg godt nok en vred forælder, som ringede til mig, og som var ophidset over min håndtering af en sag. Jeg gav ham en nøgtern forklaring, men han var ikke lydhør. Der var ikke plads til dialog. Han ringede bare op for at fortælle mig, at jeg var en dårlig lærer.

Tidligere ville det have spoleret resten af aftenen for Janne Olsen. Men sådan er det ikke længere.

– Jeg har min integritet i orden. Jeg kan fortælle sådan en forælder, at hvis han er utilfreds med mig, så må han gå til skolens ledelse. Det har jeg ingen problemer med. Hvis de så vil give mig en røffel, så er det også OK.

– Man skal brænde for at være lærer, men uden at brænde ud. At sætte mål, planlægge og opleve, at det hele bærer frugt.

– Det er så fedt at arbejde i folkeskolen. Der er så mange, man kan sparre med, unge lærere, eller lærere, der har været her i 30 år. Det er også derfor, man rykker så meget. Jeg får lov at rykke, hvis jeg gider blande mig.

– I sidste uge havde vi fagligt læsekursus hele ugen. Vi afsluttede det med et forældrebesøg. At opleve engagementet blandt eleverne, taknemmeligheden blandt forældrene. Det var en oplevelse af helhed – det var godt for mig, godt for forældrene, for mit team og for børnene.

Der er mange muligheder for at præge skolen. Janne Olsen sidder med i en udviklingsgruppe, som skal komme med gode ideer til, hvordan skolens mellemtrin (3.-6. klasse) kan blive endnu bedre.

Hun er også kontaktperson for skolens elevråd. En meningsfuld opgave med at hjælpe eleverne, så de på en slagkraftig måde kan give deres mening til kende om skolens ve og vel.

Janne Olsen, lærer, og Signe Kirk Andersen, elevrådsformand, bag samme pult – midt i en livlig diskussion om, hvordan de kan hjælpe hinanden med at gøre Strøbyskolens elevråd slagkraftigt.

Signe Kirk Andersen, elevrådsformand, Strøbyskolen, 9.B.:

– Vi har et godt sammenhold i vores klasse. I tredje eller fjerde klasse havde vi en masse øvelser i at samarbejde. Hvis man var god som gruppe, fik man en glad smiley. Man lærer, at man skal sige sin mening og lytte til andre, så man kan finde frem til, hvad det bedste ville være for at løse problemet.

– Jeg havde en lærer på mellemtrinnet (3.-6. klasse), som roste mig helt vildt hele tiden. Det faldt lige sammen med, hvad jeg havde brug for. Det var utrolig motiverende for at gå videre og blive mere engageret i faget.

Skole-hjem-samtaler er også rigtig godt, mener Signe. Det er

årlige samtaler mellem forældre, elev og lærer. Inden samtalen får eleven et papir, hvor man skal give sig selv karakterer fra et til ti for eksempelvis 'godt at arbejde sammen med', 'en god ven', 'turde sige noget' eller 'lytte til andre'. Derefter har eleven en snak med læreren under fire øjne. Her fortæller læreren, hvad hun synes, vil være godt for eleven at arbejde videre med. Det kan fx være noget om, hvilke notater, man skal bruge for at kunne lave et godt oplæg. Selve skole-hjem-samtalen afsluttes så den personlige evaluering.

Louise Kristine Carlsen, elevrådsformand, Kirstinedalsskolen:

– Jeg går i en rigtig god klasse. Vi hjælper hinanden. Alle kan snakke sammen. Sådan er det blevet, efter at vi var på sprogprojekt i Frankrig. Vi hjalp hinanden med det engelske, og snakkede sammen på hele togturen. Vi lærte hinanden at kende på en anden måde – hvordan vi er udenfor skolen.

– Før var pigerne skræppe mod hinanden. Vi var delt op i kliker, vi hakkede på hinanden, råbte og skreg. Tine, vores lærer, sagde: – Det med at grine ad andre – det gør vi bare ikke berinde. Vi forstod det alle sammen. Det er ikke smart at gøre grin med andre.

– Lærerne er gode til at tage tingene op. Hvis vi siger, der er noget, vi ikke kan lide, eller noget, vi gerne vil have, så lytter de. Det kan fx være broker i matematik: Så forklarer de det igen, så alle har forstået det.

– Lærerne fungerer godt som team. De virker glade, og virker som om de har styr på, hvad de laver. Som om de har et mål om at få os ud af skolen med et godt resultat.

Lærerne fungerer godt som team, synes Louise Kristine Carlsen. De har styr på, hvad de laver.

Få de positive historier frem

Lærere skal være stolte af deres produkter – eleverne – for langt hen ad vejen er folkeskolen i dag slet ikke så tosset, mener HR-chef i Junckers, Steen Rasmussen.

28 elever i klasserne eller nedslidte bygninger kan ikke forkrække Steen Rasmussen. Det er ikke det rigtige fokus at anlægge som lærere. De skulle hellere være stolte af den vare, de frembringer: De mange dygtige elever, der forlader den danske folkeskole.

– Nu har vi flotte bygninger her på Junckers, men vi kunne altså også levere resultater, den gang vi ikke havde dem. En overgang havde de yngre læger utrolig meget fokus på egne forhold. Hvis en gruppe har det svært, hvordan kan de så få det vendt? Det kan de ved at sætte fokus på det positive, de gode historier.

PETER OG ULVEN

Man må gerne stille krav, men ikke tre gange om året, for så er det Peter og Ulven: Andre i samfundet holder op med at tage lærerne alvorligt på den måde.

– Man skal passe på ikke at nedgøre sin egen stand. Det vigtigste af alt er, at børnene lærer noget. Lærernes produkt er vidende og dygtige børn, og hver gang det lykkes at lære dem noget, kan lærerne være stolte. Skolerne skal have succeshistorierne frem. Lærerne skal være interesserede i opgaven – at give viden videre, forme børn, som de vil være stolte af at møde senere i livet. Det er et meget betydeligt fag, som er uhyggelig vigtigt for samfundsudviklingen.

IKKE SÅ TOSSET

Steen Rasmussen er ikke utilfreds med folkeskolen. Elever i dag har meget større frihedsgrader end tidligere, ved mere og har meget større fleksibilitet end tidligere. Det er positivt, at de ikke bare slår hælene sammen over for

autoriteter. Og skulle en enkelt vise lidt for overdrevet selvtilid, så kan man hurtigt bede ham om lige at spise brød til.

At eleverne bliver målt skal lærerne ikke tage som udtryk for overdrevet kontrol, mener Steen Rasmussen. Det er udtryk for, at også lærerne må stå til ansvar for deres arbejde.

Et par steder ser han dog mangler: Børnene skal være bedre til de basale færdigheder, såsom at læse og skrive dansk, at regne og at kunne fremmedsprog. Han er godt klar over, at det er kompetencer som kommunikation og innovation, børnene i fremtiden skal ernære sig af. Men fundamentet er nødt til at være på plads:

– De basale færdigheder er forudsætningen for at kunne udnytte de bløde kompetencer. At have fundamentet i orden er utrolig vigtigt, for at du kan kommunikere. Fundamentet er med til at give dig selv ro. Hvis du føler, du mestrer en situation, så kommer du bedre igennem.

Lærerne bør derudover afse mere tid til at komme udenfor skolens mure og besøge virksomheder eller organisationer.

– Hvad sker der i Netto, for eksempel? Jeg tror på, at det er lærerigt at opleve, hvad der sker på virksomheder, der ikke har noget med lærernes hverdag at gøre. Og hvordan skulle lærerne ellers kunne fortælle eleverne noget om, hvad der sker udenfor skolen. I sidste uge havde vi besøg af 30 erhvervsvejledere. Det var kanongodt. De fik lejlighed til at stille spørgsmål, fx om hvad det er for mennesker, vi kan bruge. Jamen, vi kan fx bruge en lærer til at opbygge organisationen, eller lignende. Det blev de noget overraskede over.

TRIM SKOLEN

I stedet for at klage over, at der er

for få resurser, kan lærerne gå en anden vej: Prøve at trimme aktiviteterne.

– Prøv at sortere fra i alt det overflødige. Find frem til nogle metoder til at håndtere vanskelige børn og medarbejdere. Enkle fremgangsmåder, så problemerne ikke overskygger din hverdag. For det er børnene, der er dit produkt som lærer.

– Jeg kan heller ikke blive helt ophidset over, at vi som samfund gerne vil vide, hvordan elevernes standpunkter er. Men det er ret naturligt at blive målt. Og hvis ikke vi måler os selv, så gør andre det for os.

Og det skal lærerne ikke tage som udtryk for overdrevet kontrol og mistillid. Det er blot en naturlig konsekvens af, at stå til ansvar over for andre:

– Hernede på Junckers er det ikke nok for mig, at jeg siger, at jeg har styr på det. Jeg skal stå til ansvar for budget og regnskab. Hvis tallene viser, at der er et sygefravær på 18 procent og en budgetoverskridelse på 20 procent, så er det tegn på, at noget er galt.

DISCIPLIN OG KUNST

Steen Rasmussens barnebarn er netop begyndt i 1. klasse på Søndre Skole i Køge efter et års skolegang i Norge, hvor de har langt mere disciplin end i Danmark. Og det med at stå på to rækker, synes Steen Rasmussen godt vi kunne prøve lidt mere af engang imellem i Danmark.

– Men den måde, vi som danskere er på som mennesker, åbne og kreative, det skal vi også have med. Hvis der ikke var kunstnere i dette land, og hvis ikke vi syntes, det var spændende, så havde vi heller ikke et helt samfund.

Voxpop

Hvad er en dygtig lærer?

MARIANNE SCHEFFMANN

Jeg synes jo lærere er det vigtigste overhovedet. Det er ikke lige så vigtigt, hvilken skole,

man vælger. Jeg tror, lærere betyder alt. Begge mine piger har gået på Skt. Nikolaj Skole. Min yngste datter skiftede skole til Herfølge Privatskole midt i 9. klasse. Hun mødte sådan en god lærer, der betød utrolig meget for hende. Hun kunne fortælle hende, at hun kunne godt selv. Hun steg tre karakterer i dansk.

LENE CHRISTIANSEN

Min søn startede med at have en klasselærer, som kun kunne lide piger, og som

talte meget nedsættende til børnene. Der var en masse ballade, uro og mobberi. Så fik de en mandlig lærer, som var meget inden for indvandrerer. Han fik rettet meget op på dem, og fik dem ført til eksamen, så de alle sammen fik en kanon afslutning. Vi havde rigtig gode samtaler med ham, en god kontakt. Han ringede, hvis der var noget galt. Han havde en gennemslagskraft, så han kunne få eleverne til at lytte og lære. Han underviste dem individuelt, så han kunne se, hvad de manglede at kunne. Uromagerne kunne enten bare følge med – eller også kunne de forlade stedet.

HEIDI VILLADSEN

Jeg kom selv fra en lille skole – Hellested Skole – op til 7. Klasse. Så kom vi ud til Boes-

tofteskolen, hvor jeg gik til og med 10. Klasse. Niveaet der var langt dårligere end på Hellested, hvor der ikke var så mange elever, og jeg tror, lærerne havde bedre tid, og kendte eleverne bedre. Bare sådan noget som tysk – det vi havde lært i 7. klasse – det var de i gang med i 9. klasse. Mine forventninger til mit barns kommende lærere er, at de kan læse, hvordan han har det. En, som giver sig tid til, hvis han har svært ved skolearbejdet. Jeg vil ikke håbe han kommer i en klasse med 28 elever.

Hvad siger folkeskoleloven?

Folkeskolen skal give børnene lyst til at lære mere. I Folkeskolen forbereder børnene sig til videre uddannelse

Børnene skal lære dansk kultur og historie at kende, og forstå andre lande og kulturer.

Gennem skolelivet skal børnene udvikle sig alsidigt. Eksempelvis ved at arbejde på forskellig vis med skolens emner – eller skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst. Eleverne skal opnå tillid til egne muligheder og et grundlag for at tage stilling og handle.

Folkeskolen handler også om at forstå vores samspil med naturen, og forberede eleverne til livet i et samfund med frihed og folkestyre.

Hver enkelt skole har ansvaret for undervisningens kvalitet. Elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål.

Fulde af unoder, sang og dans

Sådan er musik i skolen: Musiklærer Bo Juul Andersen dirigerer, så både de frække, de ivrige og de rolige i 2.a. på Holmebækskolen kan gå glade fra musik

Kyllingelår, kyllingelår, pille rejer, pille rejer og kyllingelår.

- Sssshh. Sæt dig ned, Ibrahim. Musiktimen er i gang. I dag skal børnene se en film med Sigurd og Symfoniorkestret.

Det handler om dybe og høje toner. Hvad er mon bedst?

- Ved at vise børnene udsendelsen, får de mere at vide om orkestre, og får også udvidet deres musikforståelse. Det er meget bedre end at plapre løs selv, hvisker Bo Juul Andersen, mens Sigurd præsenterer tubaer, bratscher og trompeter på skærmen.

Børnene har tidligere lavet deres egne kompositioner, og fremført dem ved en lille koncert. Efter efterårsferien indspiller de to-tre kendte sange på CD - måske bliver det en julegave til forældrene.

SANGLEGE OG KONFLIKTER
Børnene stiller op i rundkreds.

Bo leder an i sangleg efter sangleg. 'Egon vifter med sin schwanz' og 'En lille and med vinger, rumpe, fod og næb'.

- Magnus, har du svært ved at sidde der, så må du gerne sidde ved siden af mig. Heey, hvad sker der lige der, Felix. Det var ikke meningen, du skulle råbe.

Videre med Tju-Bang-Chokolademand. Sanglegene er meget aktiverende, fulde af fagter, og de fleste børn lever sig helt ind i dem.

- Magnus, jeg vil gerne have, at du kommer herover at stå. Og Felix, du stiller dig derover mellem de to piger. Magnus, jeg vil gerne have, du er med til sangen. Det er meget sjovere for dig - og for de andre. Ida, prøv at fortælle, hvad det er, du ikke kan lide, Magnus gør. Fjoller han? Magnus, du skal stoppe nu - de andre bryder sig ikke om det.

Bo er også uddannet konfliktmægler. Kontakten til børnene skal først og fremmest være positiv.

Dans med partner af modsatte køn.

- Ad, hvor klamt, udbryder flere piger.

- Hvad er det for noget fjol? Nu tæller jeg til tre, og så skal I have fundet en partner ... Sæt jer ned engang. Hvad foregår der i jeres hoveder? Der er ikke noget i vejen med at danse med en pige eller en dreng, fortsætter Bo med venlig stemmeføring.

Dansen kommer i gang. Børnene skifter partner af modsatte køn nogle gange. Dobbelttimen i musik slutter med en sang, hvor børnene på skift får navnet nævnt.

SOM DET PLEJER

- Det gik som det plejer, fortæller Bo efter timen.

Send og vind biografbilletter

Nu har du læst avisen, og har fået lidt mere at vide om, hvilke udfordringer, man står med som lærer i Køge og Stevns Kommuner

Sig din mening til ministeren. Hvordan skaber den næste regering gode vilkår for skolerne i Køge, Stevns og resten af landet?

HER KOMMER TI UDSAGN, SOM DU KAN VÆLGE AT SÆTTE KRYDS VED. DU KAN OGSÅ SELV SKRIVE ET UDSAGN:

1. Politikerne skal sende penge med, når de beder lærerne om at løse nye opgaver.
2. Skolerne skal give plads til alle elever, men de skal have flere resurser til det.
3. Lærerne skal have nogle bonusordninger på arbejdspladserne, såsom fri adgang til massage, motionsrum og fysioterapi.
4. Lærerne skal have mere efteruddannelse, så de er rustet til at håndtere alle slags elever.
5. Lærerne skal have mere i løn, så arbejdet bliver mere attraktivt.
6. Skolerne skal have frihed til at håndtere deres elever på den måde, de selv vurderer, er bedst.
7. Skolerne skal have mere ros og belønning for den væsentlige rolle, de spiller i vores samfund.
8. Kommunerne skal gå mere i dialog med forældrene, og ad den vej skabe den fornødne opbakning til lærernes arbejde.
9. Folketinget skal gå mere i dialog med skolerne om, hvordan skolerne skaber dygtige elever.
10. Kommunerne skal spare på andre områder, og give flere penge til skolerne.

Jeg synes:

SEND KUPONEN IND INDEN 1. DECEMBER 2007 OG DELTAG I KONKURRENCEN OM FIRE BIOGRAFBILETTER.

Indsendt af:

Navn

Adresse

Postnr.

By

Kuponen sendes til: Danmarks Lærerforening, Kreds 44, Bjerggade 12, 4600 Køge, mærket 'skolebudskaber'. Eller send dit forslag pr. e-mail: 044@dlf.org - Vi sørger for at dit forslag havner i de rette hænder.

Hvis nogen si'r jeg skal være stor så si'r jeg: Åh, la vær' tju bang chokolademand ... Det' mig der bestemmer her!

- Nu synger vi Lillebror Kanin gik en tur i skoven ... Hey, vi skal starte samtidig, og det er mig, der siger, når vi starter. Magnus, du holder mig i hånden ... Nu skal I stå stille.

MED HÆNDERNE SIGER VI KLAP

- Drengene og piger skal danse sammen.

- Der er et par drenge, som fylder i landskabet. Men børnene lærte tekster til en ny sang, de øvede sig i at bevæge sig til musik, og det gør også, at de bedre kan huske sangene. De lærte også noget om skiftevis at koncentrere sig og give slip. Timerne er indrettet, så der er skift. Filmen er fordybelse, og sangene er fulde af bevægelse.